

වෙළඳපොල ක්‍රමයට රාජ්‍ය මැදිහත් වීම

දේශීය අඛණ්ඩතාව

JMC Jayasekera Management Centre (Pvt) Ltd
Pioneers in Professional Education

65/2A, Chittampalam Gardiner Mawatha, Colombo 02 | T: +94 112 430451 | E: info@jmc.lk | F: +94 115 377917

ආවරණය වන උපමාතෘකා

1. වෙළඳපොළ අසමත් වීම
2. වෙළඳපොළ ආර්ථිකයක රජයේ කාර්යභාරය
3. රාජ්‍ය අයවැය ප්‍රතිපත්තිය
4. රජය වෙළඳපොළට මැදිහත් වීම
5. සාර්ව ආර්ථික මිනුම්
6. රාජ්‍ය අසමත් වීම
7. ආර්ථික වර්ධනය හා සංවර්ධනය
8. මානව සංවර්ධනය
9. නිරසාර සංවර්ධනය
10. ශ්‍රී ලාංකීය ආර්ථිකයේ නව ප්‍රවණතා
11. ප්‍රශ්න පොතට

JMC vLearning
"your virtual learning partner"

රාජ්‍ය ආර්ථිකය

1. වෙළඳපොළ අසමත් වීම

සමාජයේ යහපත උදෙසා හිඟ සම්පත් කාර්යක්ෂමතා බෙදා හැරීමේහිලා මිල යාන්ත්‍රණය මඟින් මෙහෙයවන වෙළඳපොළ ආර්ථිකය අපොහොසත් වීමයි.

වෙළඳපොළ අසමත්වීමට හේතු 03 කි.

- සම්පත් බෙදීමේදී අකාර්යක්ෂම වීම
- සම්පත් බෙදීමේදී අසාධාරණ වීම
- සාර්ව ආර්ථික අස්ථායීතා ඇති වීම

ඉහත ආසාර්ථකවීම් හේතුවෙන් රජය වෙළඳපොළ ක්‍රමයට මැදිහත් වේ.

2. වෙළඳපොළ ආර්ථිකයක රජයේ කාර්යභාරය

සමාජයේ යහපත උදෙසා හිඟ සම්පත් කාර්යක්ෂමතා බෙදා හැරීමේහිලා මිල යාන්ත්‍රණය මඟින් වෙළඳපොළ ආර්ථිකයක රජයේ කාර්යභාරය පහත පරිදි පෙළ ගැස්විය හැක.

- සම්පත් කාර්යක්ෂමව බෙදා හැරීම.
 - පොදු භාණ්ඩ සැපයීම
 - අර්ධ පොදු භාණ්ඩ සැපයීම
 - ශුභසාධන භාණ්ඩ සැපයීම
 - අවගුණ භාණ්ඩ සැපයීම සීමා කිරීම
- ආදායම හා ධනය සාධාරණව බෙදා හැරීම
 - ආදායම හා ධන ව්‍යාප්තිය ඇති කිරීම
 - ධන සම්මුචනය පිළිබඳ සීමා පැනවීම
- සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය ඇති කිරීම

රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය තුළින් උද්ධමනය හා සේවා විද්‍යුක්තිය පාලනය කිරීම හරහා සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය ඇති කිරීම, මෙයින් අදහස් වේ.

- තිරසාර සංවර්ධනය ඇති කිරීම

ආර්ථික, සාමාජීය හා පාරිසරික අංශවල තුලනාත්මක වැඩි දියුණු කිරීම තුළින් තිරසාර සංවර්ධනයක් ලබා කර ගැනීමට කටයුතු කිරීම, මෙයින් අදහස් වේ.

රජය ඉහත අරමුණු ඉටු කර ගැනීම උදෙසා ෆිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය භාවිතා කරයි.

3. ෆිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය / අයවැය ප්‍රතිපත්තිය / රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය

සාර්ව ආර්ථික අරමුණු ලබා කර ගැනීම උදෙසා රාජ්‍ය වියදම්, රාජ්‍ය බදු හා රාජ්‍ය ණය සම්බන්ධව ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග හා සිදු කරන වෙනස්කම් ,රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති, ලෙස හඳුන්වයි.

- රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ ස්වරූප 03 කි.
 - සංකෝචනාත්මක රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය
 - රාජ්‍ය අයවැය ලේඛනය තුළ අතිරික්තයක් පවතින අවස්ථාවයි.
 - චීව්ට ආදායමේ ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් ප්‍රමාණය අඩු බැවින් සමස්ත ඉල්ලුම කෙරෙහි සංකෝචනාත්මක බලපෑමක් සිදු කරයි.
 - ප්‍රසාරණාත්මක රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය
 - රාජ්‍ය අයවැය ලේඛනය තුළ හිඟයක් පවතින අවස්ථාවයි.
 - චීව්ට ආදායමේ ප්‍රමාණයට වඩා වියදම් ප්‍රමාණය වැඩි බැවින් සමස්ත ඉල්ලුම කෙරෙහි ප්‍රමාණාත්මක බලපෑමක් චල්ල කරයි.
 - මධ්‍යස්ථ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය
 - රාජ්‍ය අයවැය ලේඛනය තුළනය වන අවස්ථාවයි.
 - චීව්ට මූර්ත නිමැවුම කෙරෙහි උදාසීන තත්ත්වයක් පෙන්නුම් කරයි.
- රටක රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය දැක්වෙන ලේඛනය, රාජ්‍ය අය-වැය ලේඛනය, ලෙස හඳුන්වයි.
- රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ අංශ 02 කි.
 1. රාජ්‍ය ආදායම
 2. රාජ්‍ය වියදම

රාජ්‍ය ආදායම

- රජය, රාජ්‍ය වියදම් පියවා ගැනීමට විවිධ මාර්ග ඔස්සේ ආදායම් රැස් කිරීම මෙයින් අදහස් වේ.
- රාජ්‍ය ආදායම ප්‍රධාන කොටස් 02 කි.
 - බදු ආදායම
 - බදු නොවන ආදායම

සාමාන්‍යයෙන් රාජ්‍ය ආදායමේ ප්‍රධාන ප්‍රභවය වන්නේ බදු ආදායමයි. බදු ආදායම තුලින් ප්‍රධාන දෙවර්ගයක බදු දැකිය හැකිය.

1. සෘජු බදු
2. වක්‍ර බදු

සෘජු බදු	වක්‍ර බදු
<ul style="list-style-type: none"> • පුද්ගල ආදායම, ධනය හෝ ලාභ මත පනවන බදු වේ. 	<ul style="list-style-type: none"> • භාණ්ඩ හා සේවා මත පනවන බදු වේ.
<ul style="list-style-type: none"> • විතැන් කළ නොහැක. 	<ul style="list-style-type: none"> • විතැන් කළ හැකිය.
<ul style="list-style-type: none"> • උදාහරණ: සාමූහික ආදායම් බදු පෞද්ගලික ආදායම් බදු පොලී මත බදු 	<ul style="list-style-type: none"> • උදාහරණ: දේශීය භාණ්ඩ හා සේවා මත බදු ආනයන බදු ජාතිය ගොඩනැගීමේ බදු

12. රාජ්‍ය වියදම

ආපසු ගෙවීමක් සිදු නොවන රජයේ ගෙවීම්, රාජ්‍ය වියදම් ලෙස හඳුන්වයි.

- වර්තන වියදම්
- ප්‍රාග්ධන වියදම්

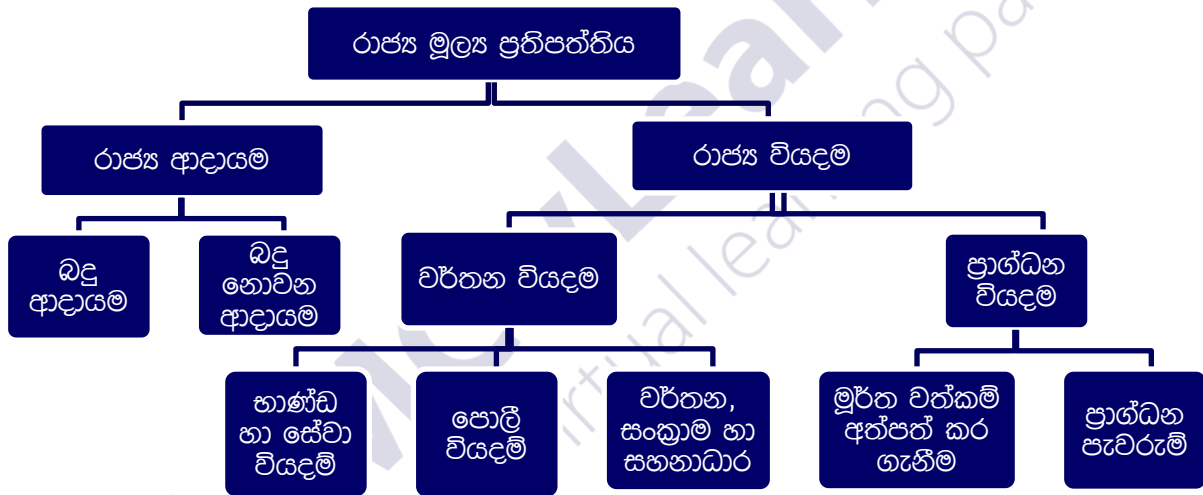
වර්තන වියදම්

- වර්ෂයකට වඩා වැඩි කාලයක් සඳහා නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට යොදා ගනු ලබන මූර්ත වත්කම් අත්පත් ගැනීම හා ප්‍රාග්ධන පැවරුම් හැර අනෙකුත් වියදම් සියල්ල ,වර්තන වියදම්, ලෙස හඳුන්වයි.

- වර්තන වියදම් ප්‍රධාන කොටස් 03 කි.
 - භාණ්ඩ හා සේවා වියදම්
 - පොලී වියදම්
 - වර්තන සංක්‍රාම හා සහනාධාර

ප්‍රාග්ධන වියදම්

- ස්ථාවර වත්කම් අත්පත් කර ගැනීමට උපකාරී වන, දරනු ලබන වියදමේ ප්‍රතිලාභ වියදම දරනු ලබන කාලයෙන් ඔබ්බට පැතිර යන වියදම් වේ.
- ප්‍රාග්ධන වියදමේ කොටස් 02 කි.
 - මූර්ත වත්කම් අත්පත් කර ගැනීම
 - ප්‍රාග්ධන පැවරුම්

13. රාජ්‍ය අය-වැය ලේඛනය

- යනු, ඉදිරි වර්ෂය සඳහා රජයක අපේක්ෂිත වියදම හා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම පිළිබඳ සඳහන් කරමින් ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සහිතව පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කර, සම්මත කර ගන්නා වූ මූල්‍ය ඇස්තමේන්තුවයි.
- රාජ්‍ය අයවැය ලේඛනයක ලක්ෂණ
 - ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂය වෙනුවෙන් පිළියෙල කිරීම
 - ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂයේ වියදම් අන්තර්ගත කිරීම
 - ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂයේ ඇස්තමේන්තුගත ආදායම් ඇතුලත් කිරීම
 - අයවැය හිඟයක් වේ නම් මූල්‍යනය කරන ආකාරය ඇතුලත් කිරීම

- රාජ්‍ය ආර්ථික හා දේශපාලනික තොරතුරු ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත් කිරීම
- පාර්ලිමේන්තුවේ ධනාත්මක ජනදයෙන් සම්මත වීමෙන් හිතියක් බවට පත් වීම

අය-වැය ශේෂයේ ස්වභාවය අනුව ප්‍රධාන අය-වැය සංකල්ප 03 ක් හඳුනා ගත හැක.

1. හිඟ අය වැය - රාජ්‍ය වියදම, රාජ්‍ය ආදායමට වඩා වැඩි අවස්ථාවක හට ගනී.
2. අතිරික්ත අය-වැය - රාජ්‍ය වියදම, රාජ්‍ය ආදායමට වඩා අඩු අවස්ථාවක අතිරික්ත අය-වැය හට ගනී.
3. තුලිත අය-වැය - රාජ්‍ය ආදායමත්, රාජ්‍ය වියදමත් සමාන වන අවස්ථාවක තුලිත අය-වැය හට ගනී.

විසර්ජන කෙටුම්පත

ඉදිරි වසර සඳහා දැරීමට අපේක්ෂිත වියදම් දෙපාර්තමේන්තු සහ අමාත්‍යාංශ වශයෙන් වෙන්කර ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත අය මාර්ග සඳහන් කර, අයවැය හිඟයක් පවතිනම්, විය මූල්‍යණාය කරන ආකාරය දැක්වෙන කොටුම්පත, විසර්ජන කෙටුම්පත නම් වේ.

පරිපූරක ඇස්තමේන්තුව

විසර්ජන පනත සම්මතවීමෙන් පසු අවතින් මුදල් අවශ්‍යතාවයක් ඇති වූ විට ඒ සඳහා පාර්ලිමේන්තුවෙන් අනුමැතිය ලබා ගැනීමට, අදාල අමාත්‍යාංශයේ ඇමතිවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ඇස්තමේන්තුව, පරිපූරක ඇස්තමේන්තුව, නම් වේ.

අතුරු සම්මත ගිණුම

කිසියම් අනපේක්ෂිත සිදුවීමක් හේතු කරගෙන, නියමිත කාලය තුළදී අයවැය ලේඛනය පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීමට නොහැකි වූ විට විය සම්මත කර ගන්නා තුරු ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා අදාල අමාත්‍යාංශ විසින් දැරිය යුතු වියදම් ඒකාබද්ධ අරමුදලින් වෙන් කර ගැනීමට ඉදිරිපත් කරන තාවකාලික ලේඛනයයි.

14.

15. රාජ්‍ය අය-වැය පරීක්ෂා කිරීමට යොදාගනු ලබන මිනුම්

- වර්තන ගිණුමේ ශේෂය (රාජ්‍ය ආදායම - රජයේ වර්තන වියදම)
- සමස්ත ශේෂය (මුළු ලැබීම් - රාජ්‍ය වියදම)
- ප්‍රාථමික ගිණුමේ ශේෂය (මුළු ලැබීම් - රාජ්‍ය ණය පොලී ගෙවීම් හැර රාජ්‍ය වියදම)
- ශුද්ධ මූල්‍ය හිඟය (මුළු ලැබීම් - ණය වාරික ආපසු ගෙවීම් හැර රාජ්‍ය වියදම)

4. රජය වෙළඳපොලට මැදිහත් වීම

මෙහිදී සිදුවන්නේ මිල යාන්ත්‍රණයේ ක්‍රියාකාරීත්වයට රජය විසින් සීමා පැනවීමයි. මෙලෙස රජය මැදිහත්වන ආකාර කිහිපයකි.

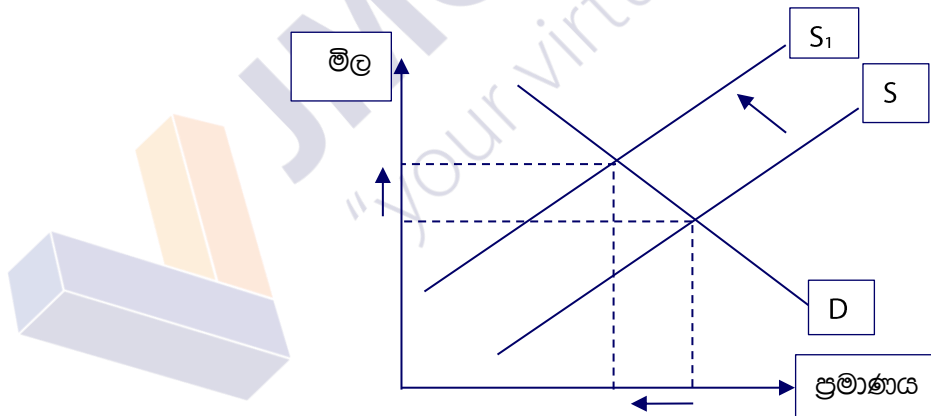
1. බදු පැනවීම
2. සහනාධාර ලබා දීම
3. මිල පාලනයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - උපරිම මිල සීමා පැනවීම
 - අවම මිල සීමා පැනවීම
4. මිල ස්ථායීකරණය

1. බදු පැනවීම

- රජය විසින් භාණ්ඩ හා සේවා මත පනවන බදු මින් අදහස් වේ.
- රජය විසින් පනවනු ලබන බදු අනුපාතිකවල ස්වරූපය මත බදු වර්ග 2 කි.
 1. ප්‍රතිශත බද්ද
 2. ඒකක බද්ද

ඒකක බද්දක් පැනවීම

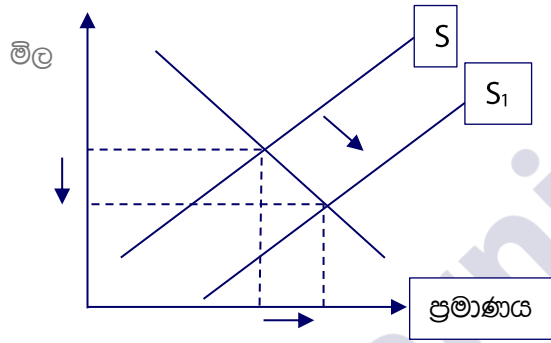
- නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය කරන භාණ්ඩ ඒකකයක් මත කිසියම් මුදල් ප්‍රමාණයක් බදු වශයෙන් අය කිරීම මෙහිදී සිදු වේ.
- මේ තුලින් නිෂ්පාදකයාගේ නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහල යන අතර, සැපයුම අඩු වී සැපයුම් වක්‍රය වමට චිතැන් වේ.

- බද්ද පැනවීමෙන් පසු පාරිභෝගික හා නිෂ්පාදන අතිරික්තය අඩුවන අතර, ඒ හේතුවෙන් ආර්ථික අතිරික්තය ද අඩු වී යයි.

2. සහනාධාර ලබා දීම

- නිෂ්පාදකයා හෝ පාරිභෝගිකයා දිරි ගැන්වීමේ හෝ සහන දීමේ අරමුණින් රජයක් සහනාධාරයක් ලබා දීම මෙයින් අදහස් කරයි.
- සහනාධාරයක් ලබා දීම තුළින්,
 - සැපයුම් වක්‍රය දකුණට විතැන් වේ
 - රාජ්‍ය වියදම් ඉහල යයි
 - බොහෝවිට භාණ්ඩ මිල අඩු වේ

- සහනාධාරය ලබා දීම හේතුවෙන් පාරිභෝගික අතිරික්තය හා නිෂ්පාදන අතිරික්තය ඉහළ යයි.

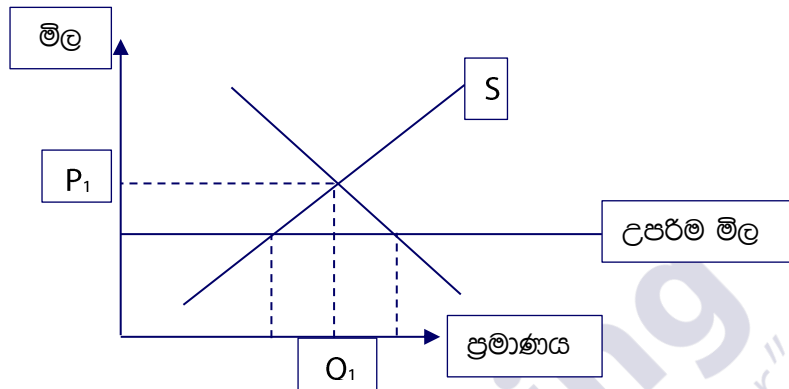
3. මිල පාලනයන්

කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් වෙළඳපොළේ නීත්‍යානුකූලව හුවමාරු කර ගැනීමේදී භාවිතා කළ යුතු මිල සම්බන්ධව පනවන සීමාවන් මිල පාලනයන් ලෙස හඳුන්වයි.

- මිල පාලනයන් ඇති කිරීමට හේතු වනුයේ,
 - පාරිභෝගිකයන්ට දැරිය හැකි මිලක් පවත්වා ගෙන යාමට
 - භාණ්ඩ හිඟ කාලවලදී අසාධාරණ මිල ඉහල යාම් වලක්වා ලීමට
 - ඉහල උද්ධමනකාරීත්ව පාලනය කිරීමට
 - භාණ්ඩ සැපයීම වෙනුවෙන් නිෂ්පාදකයන්ට ප්‍රමාණවත් ආදායමක් සැපයීමට
- මිල පාලනයන් ක්‍රියාත්මක කල හැකි ප්‍රධාන ආකාර 02 කි.
 - උපරිම මිල පාලනය
 - අවම මිල පාලනය

1. උපරිම මිල සීමාව පැහැවීම

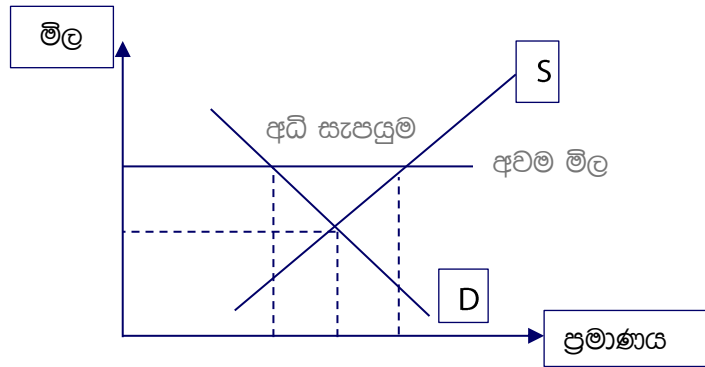
- උපරිම මිලක් පැහැවීම තුලින් පහත ප්‍රතිවිපාක වලට මුහුණ දීමට සිදු වේ.

- වෙළඳපොළ අධි ඉල්ලුම් තත්ත්වයක් නිර්මාණය වීම.
 - භාණ්ඩ හිඟ වෙළඳපොළ තුළ නිර්මාණය වීමෙන් පෝලිම් ක්‍රම, සලාක ක්‍රම ආදිය නිර්මාණය වීම.
 - රජය අධි ඉල්ලුම පාලනය නොකලහොත් රට තුළ කළු කඩ වෙළඳපොළ නිර්මාණය වීම.
 - උපරිම මිල පාලනයකදී පාරිභෝගික අතිරික්තය ඉහල ගොස්, නිෂ්පාදන පිරිවැය අඩු වේ.
- උපරිම මිල සාර්ථකව පවත්වාගෙන යාමට නම්, රජය අධි ඉල්ලුම පාලනය කල යුතුය. ඒ සඳහා පහත ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
 1. වෙළඳපොළේ හිඟ ප්‍රමාණය ආනයනය කිරීම
 2. සලාක ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම
 3. නිෂ්පාදකයන් දිරිගැන්වීම හා සහනාධාර ලබා දීම

2. අවම මිල සීමා පැහැවීම

- එනම්, රජය විසින් යම් භාණ්ඩයක් / සේවාවක් විකිණීම සම්බන්ධ අවම මිලක් පැහැවීමයි.
- අවම මිල වඩා කාර්යක්ෂම වන්නේ, සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ මිලක් අවම මිල ලෙස පැහැවුවහොත් පමණි.
- නිෂ්පාදකයන් ආරක්ෂා කර ගනිමින් පරමාර්ථයෙන් බොහෝවිට අවම මිලක් පනවයි.
- අවම මිලක් පැහැවීම තුලින් නිෂ්පාදන අතිරික්තය ඉහල යන අතර, පාරිභෝගික අතිරික්තය අඩු වේ.

- අවම මිලක් පැනවීම තුලින් පහත ප්‍රතිඵලයන් ජනිත වේ.
 - අධි සැපයුමක් නිර්මාණය වීම
 - අධි සැපයුම රජය විසින් පාලනය නොකලහොත්, මිල විශාල ලෙස පහල යාමට හේතු වීම
 - ඉහල අධි සැපයුම් තත්ත්ව පවතින්නේ නම් ගබඩා පහසුකම් පිළිබඳ ප්‍රශ්න මතු වීම
- අවම මිලක් පැනවීම තුලින්, රජය අපේක්ෂිත අරමුණු මුද්‍රණ පමුණුවා ගැනීමට නම් පහත ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.
 - අතිරික්තය රජය මිලදී ගෙන ගබඩා කිරීම
 - අතිරික්තය අපනයනයට පියවර ගැනීම
 - අතිරික්තය යොදාගෙන විකල්ප භාණ්ඩ නිපදවීමට නිෂ්පාදනයක් දිරි ගැන්වීම
 - අදාල භාණ්ඩය සඳහා ආනයන සීමා පැනවීම

5. සාර්ව ආර්ථික අරමුණු / සාර්ව ආර්ථික මිනුම්

ආර්ථිකයක් අවසන් වශයෙන් මුද්‍රණ පමුණුවා, ගැනීමට අපේක්ෂිත අරමුණු ,සාර්ව ආර්ථික අරමුණු, ලෙස හැඳින්වේ.

සාර්ව ආර්ථික අරමුණු පහත පරිදි පෙළගැස්විය හැක.

1. පූර්ණ සේවා නියුක්තිය

ආර්ථිකය සතු සියලු සම්පත් පූර්ණ හා උපරිම කාර්යක්ෂමතාවයකින් නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා උපයෝජනය කිරීම පූර්ණ සේවා නියුක්තියයි.

2. මිල ස්ථායීතාවය

- උද්ධමනයන් හෝ අවධමනයන් තොරව ආර්ථිකයේ මිල මට්ටම හැසිරවීම මෙයින් අදහස් කෙරේ.
- මිල මට්ටමේ ඉහළ / පහළ යාම් මනිනු ලබන්නේ මිල දර්ශක මඟින් වන අතර ඒ තුලින් රට තුළ උද්ධමනකාරී තත්ව පවතින්නේද යන්න පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් ලබා ගත හැක.

3. ගෙවුම් ශේෂ සමතුලිතතාවය

එනම් ආර්ථිකය තුළ වාසිදායක ගෙවුම් ශේෂ තත්වයක් ඇතිකර ගැනීමත්, මුදලේ බාහිර අගය ආරක්ෂා කර ගැනීමත්ය.

4. සාධාරණත්වය

- සාධාරණ ආදායම් ප්‍රතිව්‍යාප්තකරණයක් ඇති කරලීම මින් අදහස් වේ.
- එනම්, ආර්ථිකයක සියළුම පුද්ගලයන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලිය හැකි පරිදි ආදායම හා ධනය බෙදා හැරීමයි.

5. ආර්ථික වර්ධනය

- රටක මූර්ත දළ ජාතික නිෂ්පාදිතය අධිණ්ඩව ඉහළ යාම මින් අදහස් වේ.
- මෙය ප්‍රමාණාත්මක දියුණුවක් වන අතර ආර්ථික වර්ධන වේගය තුලින් රටක ආර්ථික වර්ධනයේ ප්‍රමාණය මැන බැලේ.

6. තිරසාර සංවර්ධනය

- පරිසරයේ ගුණාත්මක බව රැක ගනිමින්, නිෂ්පාදන ඉහළ නංවා ගනිමින්, සියළු ජන කොටස් අතර සාධාරණව ප්‍රතිලාභ බෙදී යාමටත් සැලැස්වීම මෙයින් අදහස් කෙරේ.
- මෙහිදී ආර්ථික, සමාජීය හා පාරිසරික යන සියළුම අංගයන්හි තුලනාත්මක වර්ධනයක් ඇති කිරීම අවධාරණය කරයි.

සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති

ආර්ථිකයක ඇතිවිය හැකි සාර්ව ආර්ථික ගැටළු විසඳා ගැනීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමේදී අපේක්ෂිත අරමුණු කරා ආර්ථිකය මෙහෙයවීමට යොදා ගැනෙන ප්‍රතිපත්ති හා උපාය මාර්ග, සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති, ලෙස හැඳින්වේ.

එවැනි සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ලෙස,

- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය
- ඊස්කල් ප්‍රතිපත්තිය
- සැපයුම් ප්‍රවර්ධන ප්‍රතිපත්තිය
- ආදායම් ප්‍රතිපත්තිය
- විදේශ වෙළඳ ප්‍රතිපත්තිය
- සෘජු පාලන ප්‍රතිපත්තිය

සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන්

- සමස්ත නිමැවුම
- සේවා නියුක්තිය
- පොදු මිල මට්ටම
- විනිමය අනුපාතය
- පොලී අනුපාතය
- ගෙවුම් ශේෂය

සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යයන් → සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති → සාර්ව ආර්ථික අරමුණු

රාජ්‍ය අසමත් වීම

- වෙළඳපොළ අසාර්ථකවීම් වළක්වා ගැනීමට රජය විසින් ආර්ථිකය සඳහා කරනු ලබන මැදිහත්වීම් රාජ්‍ය අංශයට ආවේණික දුර්වලතා කරණකොට ගෙන අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබා නොදී, ආර්ථිකය තුළ තවත් අකාර්යක්ෂමතා නිර්මාණය කිරීම ,රාජ්‍ය අසමත් වීම, නම් වේ.
- රාජ්‍ය අසමත්වීම් සඳහා හේතු කිහිපයකි.
 - දේශපාලන ස්චාර්ථය
 - රජයේ පරිපාලන වියදම් ඉහල යාම
 - ආණ්ඩුවේ ක්‍රියාකාරීත්වයේ දක්නට ඇති දෘඩතාවය
 - දේශපාලන මැදිහත්වීම් බහුල වීම
 - රජයේ නීති හා නියාමනයන්ගෙන් සැඟවීමට ඇතැම් පුද්ගලයන් උත්සාහ දැරීම
 - නාස්තිය දූෂණය බහුල වීම
 - සමාජ අරමුණු හා රාජ්‍ය අරමුණු අතර සම්මත පැවතීම
 - විහිදී ජන්දදායකයන්ගෙන් විල්ල වන පීඩනය නිසා අනවශ්‍ය වියදම් හට ගැනීම

ආර්ථික වර්ධනය සහ සංවර්ධනය

ආර්ථික වර්ධනය

- යනු කිසියම් නිශ්චිත කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ රටක මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ අඛණ්ඩ ඉහල යාමක්.
- මෙය ප්‍රමාණාත්මක දියුණුවකි.
- ආර්ථික වර්ධනය තුලින් නිෂ්පාදන හැකියා මායිම දකුණට විතැන් වේ.
- ආර්ථික වර්ධනය, මනිනු ලබන්නේ ආර්ථික වර්ධන වේගය ගණනය කිරීමෙනි.

$$\text{ආර්ථික වර්ධන අනුපාතය} \quad \left. \begin{array}{l} \text{මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වෙනස} \\ \text{පෙර වර්ෂයේ මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය} \end{array} \right\} \times 100$$

ආර්ථික වෘද්ධිය තීරණය කරන සාධක

- සම්පත් සම්භාරය
 - භෞතික ප්‍රාග්ධනය
 - මානව ප්‍රාග්ධනය
 - ස්වභාවික ප්‍රාග්ධනය
 - සමාජ ප්‍රාග්ධනය
- ඵලදායීතාවය
 - තාක්ෂණය
 - නමයතා හා බිහිවීම
 - පර්යේෂණ හා සංවර්ධනය සඳහා ආයෝජනය

- ආර්ථික ස්ථායීතාවය
- දේශපාලන ස්ථාවරත්වය
- යහපාලනය
- සානුබල

ආර්ථික වෘද්ධියක වාසි

- සේවා නියුක්තිය ඉහල යාම
- ජීවන මට්ටම ඉහල යාම
- සාර්ථක රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණයක් පවත්වා ගත හැකිය
- ආයෝජනය ශක්තිමත් වීම
- විශ්වාසනීයත්වය වර්ධනය වීම නිසා ලාභ වැඩි වීම

ආර්ථික වෘද්ධියක අවාසි

- පාරිසරික ගැටළු ඇති වීම
- ආදායම් විෂමතා හට ගැනීම
- ප්‍රාදේශීය විෂමතා ඇති වීම
- ආර්ථිකයේ උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක් පැන නැගීම
- වර්තමාන පාරිභෝජනය පහළ යාම

ආර්ථික වෘද්ධියකදී ආර්ථිකයක් තුළ සිදුවන ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම්

- කෘෂි අංශයේ සාපේක්ෂ දායකත්වය ක්‍රමයෙන් පහත වැටීම.
- කාර්මික අංශයේ සාපේක්ෂ දායකත්වය ක්‍රමයෙන් ඉහළ යාම.
- ආර්ථිකයේ වැදගත්ම අංශය බවට සේවා අංශය පත් වීම.

ආර්ථික සංවර්ධනය

- මිනිස් ජීවිතයේ ආර්ථික, දේශපාලනික, සමාජීය හා සංස්කෘතික ආදී සියළුම පැතිකඩවල ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක වාසි දියුණුවීමක් ,ආර්ථික සංවර්ධනය, ලෙස හඳුන්වයි.
- ආර්ථික සංවර්ධනයක් සඳහා ආර්ථික වෘද්ධියක් පැවතීම අනිවාර්ය වේ.
- ආර්ථික වෘද්ධිය ප්‍රමාණාත්මක දියුණුවක් වන අතර ආර්ථික සංවර්ධනය ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක යන දෙඅංශයෙන්ම දියුණුවක් වේ.
- ආර්ථිකයක් තුළ සිදුවන ගුණාත්මක වෙනස්කම් පහත පරිදි පෙළගැස්විය හැක.
 - නවීකරණය වීම
 - නිෂ්පාදන ශීඝ්‍රතා ක්‍රම හා තාක්ෂණය උසස් වීම
 - කාර්මිකකරණය වේගවත් වීම
 - නිෂ්පාදන සම්පත්වල ඵලදායීත්වය ඉහළ යාම
 - දුගී බව, විරැකියාව අඩු වීම හා ආදායමේ විෂමතාව නැති වීම
 - නිෂ්පාදන අංශයන්හි ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම් සිදු වීම

ආර්ථික වෘද්ධිය හා සංවර්ධනය අතර පවත්නා වෙනස්කම්

- ආර්ථික වෘද්ධිය තුළින් නිෂ්පාදන ධාරිතාවය ප්‍රසාරණය වීමක් පෙන්නුම් කරන අතර, ආර්ථික සංවර්ධනය තුළින් මිනිස් ජීවිතයේ ගුණත්වය ඉහළ යාමක් පෙන්නුම් කරයි.
- ආර්ථික වෘද්ධිය තුළින් ප්‍රමාණාත්මක දියුණුවක් පෙන්නුම් කරන අතර, ආර්ථික සංවර්ධනය තුළින් ප්‍රමාණාත්මක මෙන්ම ගුණාත්මක දියුණුවක් පෙන්නුම් කරයි.
- ආර්ථික වර්ධනය, ආර්ථික වර්ධන වේගය තුළින් මෑත බැලෙන අතර, ආර්ථික සංවර්ධනය මෑත බැලීම සඳහා විවිධ මිනුම් භාවිතා කරයි.

මානව සංවර්ධනය

මානව සංවර්ධනය යනු, මිනිසුන් විසින් තම මානව හැකියාවන් වර්ධනය කර ගැනීමක් සමඟම එම හැකියාවන් ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික හා දේශපාලනික ක්ෂේත්‍රයන්හි භාවිතා කිරීමට ඇති හැකියාව ලබාදීමත්, අනාගත පරම්පරාවට ද එම අයිතිය තහවුරු කිරීම වේ.

මානව සංවර්ධනය පැතිකඩ ලෙස පහත දෑ හඳුනා ගත හැක.

- ආදායම
- අධ්‍යාපනය
- සෞඛ්‍ය තත්ත්වය
- දේශපාලනික ස්වාධීන බව
- යහපත් සමාජ සබඳතා
- සවිබල ගැන්වීම්
- සමානතාව

තිරසාර සංවර්ධනය

අනාගත පරම්පරාවන්ට තම අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ අහිමි නොකරමින්, වර්තමාන පරම්පරාව තම අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම තිරසාර සංවර්ධනය ලෙස හඳුන්වයි.

තිරසාර සංවර්ධනයක දී පහත පැතිකඩ කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි.

- ආර්ථික පැතිකඩ
- පාරසරික පැතිකඩ
- සමාජීය පැතිකඩ

ශ්‍රී ලාංකීය ආර්ථිකයේ නව ප්‍රවණතා

- ශ්‍රී ලංකාවේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය තුළ කෘෂි කාර්මික අංශයේ සාපේක්ෂ වැදගත්කම අඩු වී කාර්මික හා සේවා අංශයේ වැදගත්කම වැඩි වී ඇත.
- සේවා නියුක්ති ව්‍යුහය තුළ කෘෂි අංශයේ සේවා නියුක්තිය අඩු වී, කාර්මික හා සේවා අංශවල සේවා නියුක්තිය ඉහළ ගොස් ඇත.
- ශ්‍රී ලංකාවේ පහළ, මැදි ආදායම් ලබන කාණ්ඩයේ සිට ඉහල මැදි ආදායම් ලබන කාණ්ඩය දක්වා ආදායම් ඉහළ ගොස් ඇත.
- කාන්තාවන්ට සාපේක්ෂව පිරිමි ශ්‍රම බලකා සහභාගීත්වය අනුපාතය ඉහළ අගයක් ගන්නා නමුත්, කාන්තා ශ්‍රම සහභාගීත්වය මෑත කාලීනව ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබේ.

- විවෘත ආර්ථිකය සමඟ ශ්‍රී ලංකාවේ සේවකයන් විදේශ රටවලට ඇඳී යාමේ ප්‍රවණතාවය ඉහළ ගොස් ඇතර, ඒ හිසාම විදේශයන්ගෙන් ගලා එන ප්‍රේමණ ප්‍රමාණය වැඩි වී ඇත.
- ශ්‍රී ලංකාවේ සංචාරක කර්මාන්තය පසුගිය වසර කිහිපය තුලම දියුණුවක් වාර්තා කර ඇත.

ප්‍රශ්න පොතට

1. වෙළඳපොළට අසමත් වීමට හේතු කවරේද?
2. වෙළඳපොළ ආර්ථිකයක රජයේ කාර්යභාරය ලැයිස්තුගත කරන්න.
3. ඍජු බදු හා වක්‍ර බදු අතර වෙනස්කම් මොනවාද?
4. රාජ්‍ය වියදමේ සංරචක මොනවාද?
5. පරිපූරක ඇස්තමේන්තුව, අතුරු සම්මත ගිණුම හා විසර්ජන කෙටුම්පත යන පද වෙන් වෙන්ව හඳුන්වන්න.
6. උපරිම මිල සීමා කිරීමක ප්‍රතිඵල කවරේද?
7. අවම මිල සීමා පැනවීමක ප්‍රතිඵල කවරේද?
8. බද්දක් පැනවීම තුලින් භාණ්ඩයේ මිලට වන බලපෑම ඉල්ලුම සැපයුම් වක්‍ර ඇසුරින් පැහැදිලි කරන්න.
9. සාර්ව ආර්ථික මිනුම් පෙල ගස්වන්න.
10. සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති කිහිපයක් සඳහා උදාහරණ දෙන්න.
11. රාජ්‍ය අසමත් වීමට හේතු කවරේද?
12. ආර්ථික වර්ධනය තීරණය කරන සාධක කවරේද?
13. ආර්ථික වෘද්ධියේ වාසි / අවාසි පෙල ගස්වන්න.
14. මානව සංවර්ධනයේ පැතිකඩ මොනවාද?
15. ආර්ථිකව වර්ධනය, ආර්ථික සංවර්ධනයෙන් වෙනස් වන්නේ කෙසේද?
16. තිරසාර සංවර්ධනය කෙටියෙන් පැහැදිලි කරන්න.
17. ශ්‍රී ලාංකීය ආර්ථිකයේ නව ප්‍රවණතා තුනක් දක්වන

